

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN
ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
HUNGARIAN SCIENCE ABROAD
PRESIDENTIAL COMMITTEE

Tisztelt Olvasóink!

Az elmúlt hónapban zajlott le a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács 2020-ról áthúzódott közgyűlése. A szokásos tavaszi menetrend szerint ülészetek az MTA területi bizottságai és a határon túli magyar akadémiai tanácsok képviselői. Megjelentek felhívásaink a tavaszi magyarországi és szülőföldi ösztöndíjakra.

A megvalósult és a tervezett rendezvények száma visszafogott, de számos új könyvre, folyóiratszámra, tanulmányra és érdekes tudományos interjúkra hívjuk fel a figyelmüket.

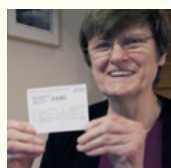
Kocsis Károly elnök

ELISMERÉSEK, DÍJAK

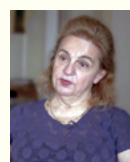
Erwin Schrödinger-díjat kapott Erdős László

matematikus, az Osztrák Tudományos és Technológiai

Intézet kutatója, az Osztrák Tudományos Akadémia, valamint az Academia Europaea tagja, az MTA külső tagja.

[Bővebben:](#)**Széchenyi-díjat kapott Karikó Katalin** biokémikus, a mainzi BioNTech alelnöke, a Pennsylvanai Egyetem docense.[Bővebben:](#)**Kossuth-díjat kapott Vári Fábian László** néprajzkutató, szerkesztő, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola nyugalmazott oktatója, az MTA köztestületének külső tagja.[Bővebben:](#)**A Magyar Érdemrend tisztikeresztjét kapta Csernicskó István**nyelvész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának tagja és **Somkúti István György** nőgyógyász, a pennsylvanai

Temple University professzora, az Amerikai Magyar Orvosszövetség elnöke.

[Bővebben:](#)**A Magyar Érdemrend lovagkeresztjét**kapta **Egyed Emese** irodalomtörténész, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem professzora, az MTA külső tagja, **Hacki Tamás** fül-orr-gégész, a Regensburgi Egyetem nyugalmazott professzora és **Kelemen András** villamosmérnök, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem korábbi dékánja.[Bővebben:](#)A Szegedi Tudományegyetem **Kaffka Margit-díját** kapta **Louise O. Vasvári** (Vasvári Alojzia Olga) irodalomtudós,

a New York-i Stony Brook Egyetem professor emeritája.

[Bővebben:](#)Kiosztották a **Babeş–Bolyai Tudományegyetem kiválósági díjait.**[Bővebben:](#)**Fialat kutatók a szlovákiai magyartudományosságért díjat** kaptak **Fekete Klaudia** anyagfizikus, a prágai Károly

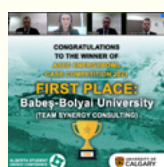
3. oldal

Egyetem munkatársa, valamint **Szenczi Iveta** biológus és **Tömösközi Ferenc** egyháztörténész, a komáromi Selye János Egyetem kutatói. [Bővebben:](#)

A zeneszerzés **tanszék vezetőjévé nevezték ki Varga Juditot**, a Bécsi Zene- és Előadóművészeti Egyetem

professzorát. [Bővebben:](#)

A **Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar diákcsoportja** nyerte a kanadai **University of Calgary**

gazdasági **esettanulmány-versenyt**.

[Bővebben:](#)

KUTATÁSOK

Többhetes terepi kutatómunkával sikerült azonosítani a **Hátszegi-medence** egyik legidősebb **dinoszaurusz-lelőhelyét**.

[Bővebben:](#)

10-11. századi sírt tártak fel a gyulakutai ásatásoknál.

[Bővebben:](#)

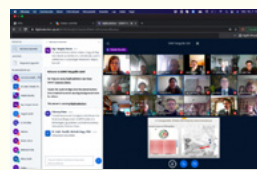

A **Biró A. Zoltán** (az MTA köztestületének külső tagja) et al. nevével jegyzett **Fiatalkutatók vidéki térségben**

nevű székelyföldi kutatási programról

olvashatnak a Pro Scientia Ruralis új számában. [Bővebben:](#)

SZERVEZETI HÍREK

Megtartotta 2020. évi online **közgyűlését a Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács**,

amelyen részt vett Kocsis Károly geográfus akadémikus, az MTA Magyar Tudományosság Elnöki Bizottságának elnöke és Morvai Tünde politológus, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának osztályvezetője is. [Bővebben:](#)

A szlovéniai **Nemzetiségi Kutatóintézet Lendvai Kutatócsoportjának munkájáról**

láthatnak kisfilmet a világhálón. [Bővebben:](#)

PUBLIKÁCIÓK

Megjelent **Fedinec Csilla, Szakál Imre, Csernicskó István** **A magyarországi ruszinok és ukránok** című kötete. Az utóbbi szerzők az MTA köztestületének külső tagjai.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Lábadi Károly Kő és Karancs** könyve című munkája. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

4. oldal

Újvidéken jelent meg **Várady Tibor Népellenes mosoly.** További történetek az irattárból című kötete. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Szintén Újvidéken jelent meg **Vitkay Kucsera Ágota Karakteristike glasa i metodički pristupi razvoju glasa u funkciji profesionalnih aktivnosti** (A hang jellemzői és a hangfejlesztés módszertani megközelítései a hivatásos előadóművészi tevékenység szolgálatában) című könyve. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

A Springer Kiadónál jelent meg a **Social and Economic Vulnerability of Roma People. Key Factors for the Success and Continuity of Schooling Levels** című kötete, melynek egyik társszerkesztője és egyik szerzője **Toma Stefánia**, a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet munkatársa.

[Bővebben:](#)

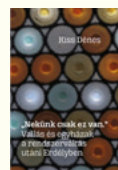
Sepsiszentgyörgyön jelent meg az **Előre az Úz völgyében** című kötet. Szerkesztette **Kocsis Károly**.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Novák Csaba Zoltán Epoca de aur? Ceaușescu și maghiarii. Politica Partidului Comunist Român față de minoritatea maghiară în perioada regimului Ceaușescu** (Aranykor? Ceausescu és a magyarok. A Román Kommunista Párt politikája a magyar kisebbséggel szemben a Ceausescu-rezsim alatt) című kötete. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Kiss Dénes** „Nekünk csak ez van”. **Vallás és egyházak a rendszerváltás utáni Erdélyben** című kötete.

[Bővebben:](#)

Megjelentek az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadójának új kötetei:

Nagy Anna: Dupla expó 12. Fotográfia a kortárs magyar irodalomban.

[Bővebben:](#)

Szikszai Mária: Levelek egy letűnt világból. A mindennapok dokumentálása a 20. század papíralapú kultúrájában I-II. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

5. oldal

Megjelent **Fazekas László** et al. **Minta és felzárkózás**. Kolozsvár és Marosvásárhely fejlődés-történetének összehasonlítása

Szvacsina Géza és Bernády György polgármestersége idején című tanulmánykötete.

[Bővebben:](#)

A Kolozsvári Magyar Történeti Intézet (BBTE) **Erdélyi Évszázadok** című évkönyvének első négy kötete elolvasható a világhálón.

[Bővebben:](#)

Elolvasható a világhálón a **Magyar Tudomány márciusi**. A fenntarthatóság új megközelítésben című tematikus száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent és letölthető a világhálóról a **REGIO**. Kisebbség. Kultúra. Politika. Társadalom **2020/4.** száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent a **Fórum Társadalomtudományi Szemle** idei **első** száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent a kolozsvári **Korunk márciusi** tematikus száma Magyar migránsok, magyar emigránsok (18–20. század) címmel.

[Bővebben:](#)

A Proceedings of the Royal Society B szaklapjában jelent meg a **Social groups with diverse personalities mitigate physiological stress in a songbird** című tanulmány, melynek egyik társszerzője **Vágási Csongor** evolúcióbiológus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem tanára, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

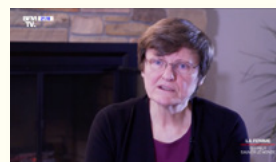
A Наукові фахові видання szakfolyóiratban jelent meg **Márku Anita Явища мовних контактів у мережевому мововживанні закарпатських угорців** című tanulmánya. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Fölkerült a világhálóra a **Szlovének és magyarok Muravidéken – együttélés** című beszélgetés felvétele, amely tavaly Lendván készült.

[Bővebben:](#)

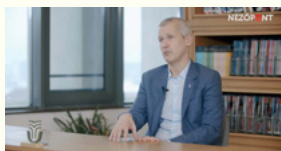

Francia nyelvű **portréfilm** látható a világhálón **Karikó Katalin** biokémikusról, a University of Pennsylvania kutatóbiológusáról, a BioNTech cég alelnökéről La femme qui peut sauver le monde címmel.

[Bővebben:](#)

6. oldal

Interjút nézhetnek-hallgathatnak meg a világhálón **Tonk Márton** filozófia-

történésszel, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektorával, az MTA köztestületének külső tagjával.

[Bővebben:](#)

Interjút hallgathatnak meg a világhálón **Benedek József** geográfussal, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem

professzorával, az MTA külső tagjával.

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak el a világhálón **Bitay Enikő** anyagmérnök-informatikussal, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudomány-

egyetem docensével, az Erdélyi Múzeum-Egyesület főtítkárával, az MTA külső tagjával.

[Bővebben:](#)

Elérhető a világhálón a **Mire jó a román nyelvtudás?** című, **Toró Tibor**

politológussal, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és **Kiss Tamás** szociológussal, a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet kutatóival megrendezett **kerekasztal-beszélgetés**.

[Bővebben:](#)

Megjelent a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem új, Studia Artis nevű könyvsorozatában

Nagy Imola Nézővé válni és **Berekméri Katalin Szerep a színészen** – A színész munkája a repertoár-színházban című kötete.

[Bővebben:](#)

Szlovák nyelvű **interjút** olvashatnak el a világhálón **Lampl Zsuzsanna**

szociológussal, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet szociológiai részlegének igazgatójával, a Konstantin Filozófus Egyetem docensével, az MTA köztestületének külső tagjával.

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak a világhálón **Gyurgyík László** szociológussal, a Selye János Egyetem

tanárával, a Fórum Kisebbségkutató Intézet kutatójával a nemzeti identitás háttérbe kerüléséről, az értelmiség „lefejezésének” következményeiről és egy fogyatkozó közösség kilátásairól.

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak el a világhálón **Czirfusz Attila** orvos-farmakológussal, a pozsonyi Szent

7. oldal

Erzsébet Főiskola és a komáromi Selye János Egyetem professzorával.

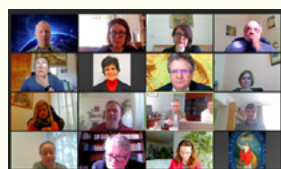
[Bővebben:](#)

Göncz László történész-szel, a ljubljanai Nemzeti Kutatóintézet tudományos munkatársával, az MTA köztestületének külső tagjával készített összeállítást olvashatnak el a világhálón *a magyar közösség szerepéről a szlovén önállósulásban.*

RENDEZVÉNYEK

[Bővebben:](#)

Üléseztek az **MTA területi bizottságainak** és a **külhoni magyar akadémiai tanácsoknak** a képviselői február 22-én.

[Bővebben:](#)

Csíkszeredában tartott előadást február 22-én **Tapodi Zsuzsa** irodalomtörténész, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem professzora, az MTA köztestületének külső tagja *Anyanyelv, kultúra, identitás* címmel.

[Bővebben:](#)

Külhoni magyar kutatók részvételével zajlott le február 25-26-án a *Közösség és egyén – a szovjet fogásba hurcoltak*

kontextusában című online nemzetközi tudományos konferencia.

[Bővebben:](#)

A Délvidék Kutatóközpont társ szervezőkkel február 25-ére szervezte meg *a Fejezetek a Délvidék múltjából* című

nemzetközi történettudományi és művelődéstörténeti konferenciát.

[Bővebben:](#)

KOTESOL *Assessing learner and student performance in distance learning* címmel tartott előadást február végén a dél-koreai KoTESOL 28. Nemzetközi Konferencián a **II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kutatócsoportja.**

[Bővebben:](#)

Március 3-4-én zajlott le a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem által szervezett Challenges in the Carpathian Basin. Global Challenges – Local Answers. *Interdependencies or Slobalisation?* című konferencia.

[Bővebben:](#)

Március 13-án az USA Nyugati Parti Magyar Tudósklub szervezésében tartott előadást **Komzsik Lajos** mérnök–

8. oldal

matematikus, a University of California professzora **Szélmalmok és propellerek** – beszélgetés a rotordinamikáról címmel.

[Bővebben:](#)

A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

75. születésnapját ünnepelte **Lányi Szabolcs** vegyészmérnök, a Sapientia Erdélyi

Magyar Tudományegyetem professor emeritusa, karalapító dékánja, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Életének 87. évében **elhunyt Almási István** népzene tudós, a Román Akadémia Kolozsvári Folklórintézetének korábbi

tudományos főmunkatársa, a Kriza János Néprajzi Társaság alapító tagja, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

70 éves korában **elhunyt Bohács Béla** teológus, az Eperjesi Egyetem professzora, korábbi dékán.

[Bővebben:](#)

Bányai János irodalomtörténészről, az Újvidéki Egyetem öt éve elhunyt professzoráról, az MTA

köztestületének külső tagjáról **emlékeztek meg** a vajdasági Bácsfeketehegyen.

[Bővebben:](#)

In memoriam Kántor Lajos címmel nyílt kiállítás Sepsiszentgyörgyön a négy éve elhunyt kolozsvári irodalomtörténész

emlékére.

[Bővebben:](#)

60 éves a Regensburgi Egyetem Magyar Könyvtára.

[Bővebben:](#)

ÉVFORDULÓK, TUDOMÁNYTÖRTÉNET

A szepességi Gölnicbányán született 205 esztendeje **Faller Gusztáv bányamérnök,** a selmeczi akadémia tanszék-

vezető tanára.

[Bővebben:](#)

Az erdélyi Csongván született 135 évvel ezelőtt **Pávai Vajna Ferenc geológus,** a magyar hévízkutatás úttörője, a Földtani

Intézet főgeológusa.

[Bővebben:](#)

Nagyenyeden született 130 éve **Berde Károly bőrgyógyász** professor, a pécsi, majd a kolozsvári egyetem rektora.

[Bővebben:](#)

9. oldal

Szintén 130 éve született **Polányi Mihály** (Polanyi, Michael) **vegyész, szociológus, filozófus,**

a Manchester University fiziko-kémia, majd szociológia professzora, a Royal Society és az oxfordi Merton College tagja.

[Bővebben:](#)

Kolozsváron született 125 évvel ezelőtt **Gergely Jenő matematikus,** a Bolyai Tudományegyetem professzora, a Román Tudományos Akadémia kutatója.

[Bővebben:](#)

120 éve született Pozsony-nádasdon **Rados Kornél építésmérnök,** egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki Egyetem

rektora.

[Bővebben:](#)

Beregszászban született szintén 120 éve **Mados László talajvegyész,** a Műegyetem tanszékvezető professzora, a Magyar Talajtani Társaság egyik alapítója és első elnöke.

[Bővebben:](#)

105 éve született **Halmos Pál** (Halmos Paul Richard), magyar származású amerikai **matematikus,** a Santa Clara-i Egyetem professzora, az MTA tiszteleti tagja.

[Bővebben:](#)

Kolozsváron született szintén 105 évvel ezelőtt **Szőkefalvi-Nagy Zoltán kémikus,**

kandidátus, az egri főiskola

tanszékvezető docense. [Bővebben:](#)

Kerek száz éve született a felvidéki Rimaszombatban **Hullay József idegsebész** professzor,

a Debreceni Orvostudományi Egyetem klinikaigazgatója, a Magyar Idegsebészeti Társaság elnöke.

[Bővebben:](#)

FELHÍVÁSOK

Az **MTA Domus-programja** meghirdeti idei tavaszi magyarországi és szülőföldi ösztöndíjait.

A pályázási határidő: április 9.

[Bővebben:](#)

Május 13-án rendezik a Selye János Egyetemen **A szlovák nyelv és szlovák irodalom aktuális feladatai, problémái, tanításának megoldásai a magyar tannyelvű iskolákban** című tudományos szimpóziumot.

A jelentkezési határidő: április 30.

[Bővebben:](#)

Május 28-29. között rendezi meg online módon a Sapientia Erdélyi Magyar

10. oldal

Tudományegyetem a VI. Erdélyi Kertész és Tájépítész Konferenciát ***A táj, a kert és az ember – a jelen és a közeljövő szakmai kihívásai*** címmel.

A jelentkezési határidő: április 22.

[Bővebben:](#)

Ugyanebben az időpontban rendezik meg Marosvásárhelyen és online módon az Új Média konferenciasorozat ***Új média és közvetítési többlét*** című eseményét.

A jelentkezési határidő: április 20.

[Bővebben:](#)

New Chances for Research on Early Modern Christianity címmel szervez workshopot október 7-8-án a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, társszervezőkkel.

A jelentkezési határidő: április 15.

[Bővebben:](#)

BABEŞ-BOLYAI
TUDOMÁNYEGYETEM

Az Interdiszciplináris Párbeszéd sorozat 9. eseményeként november 4-5-én rendezik meg a Bolyai Társaság és a Babeş-Bolyai Tudományegyetem a ***Háttér és környezet*** című nemzetközi interdiszciplináris konferenciát.

A jelentkezési határidő: április 18.

[Bővebben:](#)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

11. oldal

Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság hírlevele

2021/3. szám

Felelős kiadó: Kocsis Károly elnök

Szerkesztő: Kálóczy Katalin

1112 Budapest, Budaörsi út 45.

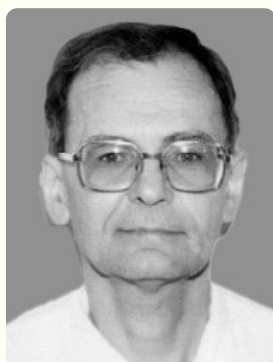
mtkhirlevel@titkarsag.mta.hu

A hírlevél korábbi számai megtekinthetők
az MTA [honlapján](#).

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

Ajtai Miklós

(Budapest, 1946. július 2.)

*a Magyar Tudományos Akadémia
külső tagja*

Miklós Ajtai was born in Budapest on 2 July 1946. He attended the Eötvös Loránd University, where he – after receiving his diploma in mathematics – began working in 1969. In 1975 he received his PhD from the Hungarian Academy of Sciences, his advisor was András Hajnal. In 1970–82 he worked at the Mathematical Institute of the Hungarian Academy of Sciences. In 1979–80 he researched at the McGill University. In 1983 he left for the United States. Since 1984 he has been working for the IBM Almaden Research Center in San Jose, California. His main fields of research are complexity theory and its connections with combinatorics, logic and other branches of mathematics. He is particularly interested

Ajtai Miklós Budapesten született 1946. július 2-án. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végzett, matematikusi diplomájának megszerzése után itt kezdett dolgozni 1969-ben. 1975-ben szerezte meg a PhD fokozatot a Magyar Tudományos Akadémián, témavezetője Hajnal András volt. 1970–82-ben a Magyar Tudományos Akadémia Matematikai Kutatóintézetében dolgozott, 1979–80-ban a McGill Egyetemen végzett kutatómunkát. 1983-ban az Amerikai Egyesült Államokba ment. 1984 óta a kaliforniai San Jose-ban, az IBM Almaden Kutatóközpontban dolgozik. Fő kutatási területei a komplexitáselmélet és ennek kapcsolatai a kombinatorikával, a logikával és a matematika más területeivel. Különösen érdekli a külön-

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

13. oldal

in the theory of lower bounds in various settings e. g. constant depth circuits, branching programs, propositional proof systems. He is also working on problems in the theory of lattices and its application to cryptography. In 1983 the trio of Hungarian mathematicians devised the Ajtai–Komlós–Szemerédi (AKS) sorting network, which is an algorithm for sorting n objects in a particular order in $\log n$ time steps, the least amount of time theoretically possible.

He is the author/co-author of more than 125 papers and he is one of the most cited mathematicians.

In 2000 he received the IBM Corporate Award and in 2003 the Knuth Prize for his numerous ground-breaking contributions to Theoretical Computer Science.

In 1998 he was an Invited Speaker of the International Congress of Mathematicians in Berlin. In 2012 he was elected as a Fellow of the American Association for the Advancement of Science in the Section of Information, Computing and Communication.

He is honorary member of the Alfréd Rényi Institute of Mathematics.

In 1995 he was elected external member of the Hungarian Academy of Sciences in the Section of Mathematical Sciences.

böző hálózatokban – például az állandó mélységű hálózatokban – lévő alacsonyabb kötések elmélete, az elágazási programok, a propozicionális bizonyítási rendszerek. 1983-ban egy háromfős csapat dolgozta ki az Ajtai–Komlós–Szemerédi-féle rendezőhálózatot (AKS), amely egy párhuzamos idejű rendezési algoritmus. Több mint 125 tanulmány szerzője/társszerzője, egyike a legtöbbször idézett matematikusoknak.

2000-ben megkapta az IBM Corporate Award kitüntetést, 2003-ban pedig Knuth-díjat kapott az elméleti számítástudományokban elért áttörő eredményeiért.

1998-ban meghívott előadó volt a berlini Nemzetközi Matematikai Kongresszuson, 2012-ben tagjává választotta az Amerikai Társaság a Tudomány Fejlődéséért, az Informatika, Számítástechnika és Kommunikáció Szakosztályban.

A Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet tiszteleti tagja.

1995-ben a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották a Matematikai Tudományok Osztályában.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

14. oldal

Contact

IBM Almaden Research Center
CA 95120-6099 San Jose,
650 Harry Road, K3
US
Tel.: +1 408 9271000
E-mail: ajtai@almaden.ibm.com

Kapcsolat

IBM Almaden Research Center
CA 95120-6099 San Jose,
650 Harry Road, K3
Amerikai Egyesült Államok
Tel.: +1 408 9271000
E-mail: ajtai@almaden.ibm.com

